

Weidevogels

De stand van steenmarters of de populatie van steenmarters is te hoog in Nederland, kortom er zijn teveel Steenmarters in Nederland. De oorzaak hiervan is dat het doden van steenmarters in NL verboden is. Het verbod op het doden van steenmarters heeft zijn nut gehad omdat de stand in de jaren 1950-1960 erbarmelijk was. Maar nu zijn er zoveel steenmarters dat deze aanzienlijke schade aanrichten aan auto's, huizen, ze weidevogel nesten prederen en soms zelfs uilenkasten leegroven/halen. Ik heb jammer genoeg geen gegevens om deze schade in cijfers uit te drukken. Maar bij mijn oma hebben ze de kabels aangevreten in de auto, bij mijn collega hebben ze onder dak een ravage veroorzaakt. Daarbovenop vreten steenmarters elk jaar verscheidene weidevogelnesten leeg is uit onderzoek naar predatie van weidevogelnesten in Friesland gebleken. Daarom zou het nut hebben om de stand van de steenmarters te gaan beheren en te reduceren om zo schade te voorkomen. Dat zou beter zijn voor de balans in de natuur en daarbovenop mis je de gedode steenmarters niet in de praktijk. Steenmarters zijn 's nachts alleen actief, uitzonderingen daar gelaten. Het is geen ooievaar of reiger die je overdag kunt aanschouwen.

Waarschijnlijk vinden een heel aantal mensen dat het zielig is om een dier te doden. Maar waar trekt men dan de grens, de meeste mensen hebben geen enkel probleem met doden van een vlieg. Of het doden van een rat, daar maken mensen minder snel een probleem van terwijl dit net zo goed dieren zijn. Maar bij een vlieg of een rat hebben mensen niet zo snel een romantisch beeld en hebben er daarom minder snel een probleem mee. Maar ooievaars, vossen, buizerds, reigers, steenmarters, wezels, hermelijnen, kraaien vreten ook weidevogelpullen(kuikens) op. Dat noemt men dan natuur, maar in de praktijk maakt het geen verschil, dood is dood. Of een kraai net zo lang pikt op weidevogeljong totdat die dood is of het grutto jong door een landbouwvoertuig om het leven komt, dood is dood. Het verschil is dat mensen hun moraliteit projecteren op het fenomeen faunabeheer en dan zeggen dat het ene wel goed is en het andere niet. Mensen zijn net zo goed natuur, alleen is de ontwikkeling van de mens zo snel gegaan dat het onbedoeld voor een onbalans in de natuur heeft gezorgd. Ik vind dat we de balans zouden moeten herstellen zover mogelijk is, nu hebben we kans van slagen, we hebben immers nog zo'n 26.000-33.000 Grutto broedparen in NL. Ik ben er van overtuigd dat actief beheer op meerdere soorten zie predatoren nuttig is. Zie onderstaand stukje tekst uit het pamflet van de Vogelbescherming Afbeelding 1.

Keuzes maken

Diverse studies hebben laten zien dat het verwijderen van meerdere predatoren tegelijk (als sluitstuk van het beheer) eerder leidt tot een zichtbaar herstel van de prooipopulaties dan wanneer slechts één van de predatoren wordt aangepakt. Bij het reduceren van slechts één predator, wordt regelmatig het averechtse effect bereikt, doordat een andere predator dan juist meer kans krijgt om te prederen.

Uiteindelijk is de afweging om te kijken of je in bepaalde gebieden nog wel moet gaan voor weidevogels. Wanneer begin of stop je met preventieve maatregelen zoals het weghalen van boschages (broedgelegenheid en dekking voor predatoren), of het verwijderen van predatoren?

Afbeelding 1: Tekst uit afwegingskader Vogelbescherming

Daarom lijkt het mij goed om in de weidevogel kerngebieden een machtiging uit te geven om meerdere predatoren te bestrijden. De stand van predatoren zou zo klein mogelijk moeten zijn in de kerngebieden van weidevogels. Daarnaast zou er iets moeten komen wat ik een bufferzone noem. Dit

is een gebied om het kerngebied van de weidevogels heen waar ook meerdere soorten predatoren bestreden kunnen worden. Zodat de kans dat nesten gepredeerd worden verkleind wordt, omdat in om de weidevogel minder predatoren zijn dus minder kans op predatie.

Uiteindelijk moet je in het leven keuzes maken en wat heb je liever 10 dode grutto kuikens of een dode reiger, ooievaar, buizerd, Vos etc. Een reiger denkt niet van wat gaat het slecht met de stand van de grutto en pakt dan alleen het kievit kuiken (omdat de stand het nog wel kan hebben) als de reiger een grutto en een kievit kuiken ziet. Hij vreet ze beide op omdat dieren hun instinct volgen en elke kans benutten om te overleven.

Het actief beheren van meerdere predatoren is daarnaast een effectieve oplossing omdat je met elke gedode predator de kans verkleint op predatie van weidevogels. De grootste kosten die gemaakt moeten worden zijn het maken van de ontheffingen en de juridische verantwoording. Maar dat staat in het niet bij alle weidevogelbeheervergoedingen.

De balans moet hersteld worden in het aantal predatoren, ik zie zelf een gigantische toename in predatoren in vergelijking met 10 jaar geleden. Hier volgt wat anekdotisch bewijs oftewel mijn eigen waarnemingen. De volgende waarnemingen waren 10 jaar geleden voor mij ondenkbaar.

Circa 50 witte reigers op een stuk van 30 hectare.

8 reigers bij elkaar op een stuk van 1 hectare, daarnaast zie ik talloze reigers in de sloten terwijl ik 10 jaar geleden af en toe een reiger zag.

Ooievaars zag ik af en toe, maar we hebben hier midden in het weidevogelgebied nu 2 tot 4 vaste gasten. Daarnaast zie ik op glad gemaaid land zo nu en dan groepen van 5 tot 20 ooievaars.

4 buizerds die om elkaar heen vlogen, daarnaast zie ik elke dag meerdere buizerds op palen, mollen bulten of wat voor uitkijkpunt dan ook.

Marters zie ik wel eens wanneer ik in het donker rij, terwijl ik die 10 jaar geleden nooit zag.

Ik heb al van meerdere boeren gehoord dat ooievaars jonge weidevogels opvreten, voor reigers geldt hetzelfde.

Er is zelfs een waarneming geweest waarbij een steenmarter een deel van een weidevogelnest predeert en dat een vos de marter verjaagd en de rest van het nest predeert.

Kortom stel fanaubeheerders beter in staat om over de hele linie de kans op predatie te verkleinen. Door het mogelijk te maken om beheer uit te oefenen op eerder genoemde predatoren. Het is een goede aanvulling op maatregelen zoals plasdras, kruidenrijk gras en uitgestelde maaidatums. Er kleeft ook vrijwel geen risico aan omdat de stand van de predatoren het prima kan hebben en de ontheffingen per direct weer ingetrokken kunnen worden. Probeer het bijvoorbeeld 1 broedseizoen, de predatoren raken heus niet met uitsterven bedreigd, anders kwamen ze ook niet in zulke grote getallen voor. Het zou de stand van de weidevogels een zetje in de goede richting kunnen geven, net zoals de motivatie van de weidevogel vrijwilligers, die al die uren werk soms voor hun neus opgevreten zien worden. Het is een effectief en goedkoop middel wat vrijwel direct te regelen is qua uitvoering in de praktijk, de grootste bottleneck zal een wettelijke ontheffing zijn, aan faunabeheerders zal het niet liggen. Overigens hoop ik van harte dat beheer op gegeven ogenblik niet meer nodig en dat deze balans in de natuur hersteld is.

Draagkracht

Dat 1950 als referentiejaar genomen is voor het vaststellen vast stellen van de rode lijst is willekeur ten top en is niet wetenschappelijk onderbouwd. Het leefgebied van wilde dieren in Nederland is flink gekrompen sinds 1950 daarbovenop is het leefgebied ook nog eens veranderd ten ongunste van dieren. Die twee hoofdoorzaken hebben de stand van een heel aantal wilde dieren verkleind. De oorzaak hiervan is dat de Nederlandse regering heeft gezegd dat er nooit meer een voedseltekort mocht zijn en daarvoor moest alles wijken. Dat had voorziene en onvoorziene gevolgen, een voorbeeld van een onvoorziene oorzaak is het eenzijdige Engelse raigras dat op veel percelen staat. Dit is goed voor de boer en voor goedkoop eten en dus de maatschappij, het is minder goed voor wilde dieren. Maar iedereen klaagt over stijgende voedselprijzen en over boeren, maarja een boer moet een afweging maken en dat is in de regel hoe natuurvriendelijker de bedrijfsvoering hoe duurder de productie van voedsel. Hoe meer men betaalt in de winkel, hoe meer men klaagt en dat vind ik naïef. Boeren doen hun stinkende best en werken hard, maar moeten een balans vinden tussen het zakelijke en het ideale.

Toch zie ik in het gebied waar ik leef dat de stand van hazen gelijk en blijft ondanks dat er gejaagd wordt, schommelingen daar gelaten natuurlijk. Ik heb zelfs het idee dat de stand iets is toegenomen doordat de beheersmaatregelen voor weidevogels tevens een positieve invloed hebben op de stand van het haas. Veel meer of minder hazen zullen er niet komen, tenzij er nog meer voedsel beschikbaar komt dat zal de stand ten goede komen. Dus het lijkt mij onzinnig om de jacht te sluiten op hazen. Het haas kan zich prima handhaven in Nederland ondanks de jacht, de draagkracht van een bepaald gebied bepaalt uiteindelijk of een wild dier zich kan handhaven. In tabel 1 staat een mooi stukje bewijs dat er toch best veel hazen zijn in Zuidwest Friesland, de cijfers spreken voor zich.

Gelukkig gaan er ook een heel aantal dingen goed in Nederland qua natuur. Zo kan de otter zichzelf weer handhaven in NL. Daarnaast heb ik de afgelopen jaren lepelaars, kluten, koereigers een zwarte ibis en een roerdomp. Het mooiste vind ik nog wel onderstaande foto van een zojuist uitgekomen nest van een veldleeuwerik bij ons in het veld. Prachtig!

Tabel 4-1. Overzicht van de aangetroffen soorten op de wildcamera beelden en het aantal reeksen in de database met één of meer individuen per soort (of klasse, orde of familie), opgesplitst in handmatig en door AI toegewezen waarnemingen (N.B. Het betreft hier aantallen reeksen en geen aantallen dieren).

	Hand	AI	Totaal		Hand	AI	Totaal
Haas	511	24018	24529	Roek	25		25
"Kraaiachtigen"	18	2195	2213	Konijn	1	21	22
Ree	99	1539	1638	Grote zilverreiger	8	10	18
Wilde eend	187	1294	1481	Torenavalk	14		14
Mens/voertuig	47	1368	1415	Hermelijn	14		14
"Ganzen"	8	934	942	"Vogels"		12	12
Kat	107	541	648	Witte kwikstaart	12		12
Das	96	526	622	Tureluur	11		11
"Meeuwen"	7	538	545	Koe	6	5	11
Buizerd	107	437	544	"Havikachtigen"	9		9
Meerkoet	113	365	478	Wasbeerhond	8		8
Vos	65	350	415	"Eenden"	7		7
"Zangvogels"	9	304	313	"Lijsters"		7	7
Kievit	29	261	290	Otter	7		7
Steenmarter	274		274	Kleine mantelmeeuw	6		6
Brandgans	90	175	265	Wulp	6		6
Bruine rat	219		219	Graspieper	5		5
Zwarte kraai	185		185	Egel	3	2	5
"Duiven"	2	176	178	"Haas/konijn"	5		5
Bunzing	65	74	139	Gele kwikstaart	4		4
"Reigers"		110	110	Havik	4		4
Spreeuw	85		85	Stormmeeuw	4		4
Grauwe gans	78		78	"Kleine marters"	4		4
Krakeend	30	40	70	Tapuit	3		3
"Steen-/boomarter"	44	12	56	Zilvermeeuw	3		3
"Marterachtigen"	56		56	Schaap		3	3
Houtduif	55		55	Bruine kiekendief	2		2
Kokmeeuw	45		45	Grote Canadese gans	2		2
Bergeend	14	29	43	Kip		2	2
Hond	24	19	43	Roerdomp	1	1	2
"Knaagdieren"		43	43	Bever		2	2
Kauw	37		37	Kolgans	1		1
Nijlgans	10	25	35	Rietgors	1		1
Blauwe reiger	32		32	Veldleeuwerik	1		1
Grutto	30		30	Watersnip	1		1
Scholekster	30		30	Paard		1	1
Ekster	5	23	28	Wezel	1		1
Holenduif	25		25	Totaal	3864	43104	63654

Tabel 1: Inzet van Agouti bij dataverzameling over predatoren van weidevogels in het Grutto Landschap Project 2021-2024 Zuidwest-Friesland. A&W-rapport 21-049. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden/RUG, Groningen D. Bos, E. van der Velde, R.W. Fokkema, 2022